

“NE POSTOJI LEGISLATIVA ZA MEHANIZME TZV. “MRKVE I ŠTAPA“ PO KOJIMA BI SE PREDUZEĆA NAGRAĐIVALA/KAŽNJEVALA ZA POSTIZANJE/NEPOSTIZANJE ODREĐENIH CILJEVA U UPRAVLJANJU OTPADOM

UDRUŽENJE/UDRUGA POSLODAVACA KOMUNALNE PRIVREDE U FBiH

Nepostojanje strategije uzrokovat će zaostatak u odnosu na region, upozoravaju iz UPKP

da je preambiciozna i da za sve predviđene aktivnosti nije imala realnu finansijsku podršku što je rezultiralo veoma malim procentom ispunjenosti samog akcionog plana, ipak je imala smjernice kojima su se preduzeća, a i niže institucije mogle voditi i kojima se i danas vode te je neusvajanje nove strategije veoma pogubno i utiče na zaustavljanje razvoja i nepoznavanja strateških smjernica u kojima treba da ide razvoj u upravljanju otpadom.

„Komunalna preduzeća se već duže vrijeme suočavaju sa nedostatkom deponijskog prostora te sa od-

lukama kako i na koji način smanjivati količine otpada za odlaganje. U tom smislu je neophodno da se donesu strateške smjernice koje će u konačnici donijeti i olakšice u izgradnji novih kapaciteta za zbrinjavanje otpada što će postaći i razvoj privrede. Kod donošenja nove strategije neophodno je planirati realne ciljeve i sagledati sve troškove sistema kako bi se obezbijedila realna finansijska podrška i ispunili ciljevi Strategije“, za Business Magazine kažu iz Udruženja poslodavaca komunalne privrede FBiH.

Kada je u pitanju oblast zaštite okoliša i zbrinjavanja

Strategija o zaštiti okoliša trebala bi biti usvojena 2021. godine

ZBRINJAVANJE OTPADA POSTAJE SVE TEŽI POSAO ZA KOMUNALNA PREDUZEĆA

Prostora za zbrinjavanje otpada sve je manje, nadležnost zbrinjavanja ambalažnog otpada nije precizno definirana, opterećenost deponija mnogim vrstama otpada, nemogućnost naplate potraživanja, samo su neki od problema s kojima se susreću komunalna preduzeća te upozoravaju da neusvajanje Strategije o zaštiti okoliša FBiH može imati nesagledive posljedice.

PIŠE Mirela Haskić - Suša

Strategija o zaštiti okoliša Federacije Bosne i Hercegovine istekla je 2018. godine, dok za novu još uvijek nije urađen ni nacrt. Iako je u decembru 2017. godine bio

pokrenut postupak javnih nabavki za odabir nosioca izrade Strategije zaštite okoliša, na koji su pristigle tri prijave, procedura odabira je prekinuta. „Federalno ministarstvo

okoliša i turizma je planom rada za 2018. godinu predvidilo izradu Federalne strategije zaštite okoliša za period 2019 – 2029. godine i planiralo sredstva u budžetu za navedenu godi-

nu. Pokrenut je postupak javnih nabavki u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama, za odabir nosioca izrade Federalne strategije zaštite okoliša, međutim, odustalo se od daljih

proceduralnih aktivnosti jer su finansijska sredstva planirana za izradu Federalne strategije zaštite okoliša interventno preusmjerena za sanaciju nastale štete nakon požara u Parku prirode Hutovo blato“, za Business Magazine kažu iz Federalnog ministarstva okoliša i turizma. Iz Ministarstva kažu da će u prelaznom periodu do usvajanja nove Federal-

NEDOSTAJU ZAKONI I PRAVILNICI

Iz Udruženja poslodavaca komunalne privrede FBiH ističu da, iako je Strategija o zaštiti okoliša 2008 – 2018. imala velikih nedostataka, počevši od toga

Kod donošenja nove strategije neophodno je planirati realne ciljeve i sagledati sve troškove sistema kako bi se obezbijedila realna finansijska podrška i ispunili ciljevi Strategije

Ima i onih kompanija kojima će odgovarati neusvajanje Strategije, a to su one koje do sada u BiH nisu adekvatno plaćale zbrinjavanje otpada koji proizvode

Ko i kako upravlja ambalažom?

Upravljanje ambalažom i ambalažnim otpadom, kako kažu iz *Udruženja*, nije jasno definirano. Iz *Federalnog ministarstva* ističu da je oblast upravljanja ambalažom i ambalažnim otpadom dobrim dijelom uređena *Pravilnikom o upravljanju ambalažom i ambalažnim otpadom* u skladu sa *Direktivom 94/62/EZ* o ambalaži i ambalažnom otpadu.

„Naime, odredbe *Pravilnika* odnose se na svu ambalažu koja se proizvodi, odnosno stavlja na tržište, uvezenu ambalažu i sav ambalažni otpad koji je nastao u industriji, zanatstvu, maloprodaji, uslužnim i drugim djelatnostima, u domaćinstvima bez obzira na njegovo porijeklo, upotrebu i korišteni ambalažni materijal. Obveznici plaćanja naknada za upravljanje ambalažnim otpadom su svi oni koji vrše uvoz, proizvodnju, pakovanje/prepakivanje i prvi plasman robe upakovane u ambalažu. Naknada za upravljanje ambalažnim otpadom plaća se operaterima sistema kojih na prostoru Federacije BiH ima dva i to *Ekopak d.o.o. Sarajevo* i *Eko život d.o.o. Tuzla*. U slučaju da obveznici ne prenesu obavezu upravljanja ambalažnim otpadom na jednog od operatera sistema i ne plate naknadu dužni su svoju obavezu izvršiti putem *Fonda za zaštitu okoliša Federacije BiH*“, objašnjavaju iz *Federalnog ministarstva*. Dodaju da se *Pravilnikom* propisuju opći kao

i specifični ciljevi. Opći cilj je ukupni minimalni procenat ambalaže koji se mora reciklirati u predmetnoj godini, koji je u 2012. godini iznosio osam posto recikliranog otpada u odnosu na plasiranu količinu ambalaže na tržište FBiH te je rastao sve do 2016. godine od kada se ciljevi zamrzavaju pa je opći cilj do 2021. godine 35 posto recikliranog otpada u odnosu na plasiranu

nje važećih ciljeva za reciklažu. „Ovlašteni operateri sistema ambalažnog otpada kanališu već prikupljene materijale i praktično ne doprinose povećanju količine recikliranog otpada. U takvoj situaciji ne postoji formalna obaveza ili podsticaj za operatere sistema da razviju skuplje sisteme za odvojeno prikupljanje ambalažnog otpada iz domaćinstava. Zbog toga

Nejasno definirana nadležnost upravljanja ambalažnim otpadom

količinu ambalaže na tržište FBiH. S druge strane, članice *UPKP* podsjećaju da su u studiji *Svjetske banke* 2017., *Analiza sistema produžene odgovornosti proizvođača u BiH za ambalažu, ambalažni otpad i EE otpad*, date i preporuke za poboljšanje cijelog sistema. U izvještaju stoji da su ciljevi za reciklažu i iskorištenje koji su definirani propisima o ambalažnom otpadu niski, a njihovo postizanje ne predstavlja izazov za ovlaštene operatere sistema. Reciklabilni otpad komercijalnog porijekla i materijali prikupljeni od neformalnog sektora dovoljni su za postiza-

su naknade za ambalažni otpad koje operateri sistema u BiH plaćaju i 20 puta manje od naknada koje isti operateri plaćaju u zemljama EU. Nisu postignuti ciljevi definirani *Federalnom strategijom upravljanja otpadom* o odvajanju ambalažnog otpada na izvoru. Kapaciteti vlasti na entitetskom, kantonalnim i lokalnim nivoima apsolutno nisu dovoljni za sprovođenje odgovarajućeg planiranja i primjene zakonskih zahtjeva. Nedostatak osoblja može biti ozbiljna prepreka za poboljšanje situacije u budućnosti“, dodaju iz *Udruženja poslodavaca komunalne privrede FBiH*.

otpada, iz *Udruženja* kažu da je zakonska regulativa samo djelimično donesena i djelimično je u skladu sa EU legislativom, te da osim *Strategije* nedostaju brojni zakoni i pravilnici kako na federalnom tako i na nižim nivoima.

„Pored toga, nedostaju zakoni o posebnim kategorijama otpada, a na nižim nivoima nedostaju mnogobrojni pravilnici kao i stroža kaznena politika nepostupanja fizičkih i pravnih lica prema otpadu koji proizvode. Također, ne postoji legislativa za mehanizme tzv. „mrkve i štapa“ po kojima bi se preduzeća nagrađivala/kažnjavala za postizanje/nepostizanje određenih ciljeva u upravljanju otpadom. *UPKP FBiH* je predlagalo takva rješenja, npr. da se za svaku tonu izdvojenog ambalažnog otpada iz komunalnog otpada daje određeni poticaj ili da se na deponije ograniči količina odlaganja otpada koja u slučaju da se prekorači poskupljuje svaku tonu odlanog otpada. Takvi mehanizmi doprinijeli bi postizanju ciljeva definiranih *Strategijom*, ali takvih legislativa BiH nema“, dodaju iz *UPKP*.

Iz *Ministarstva* kažu da se odlaganje otpada vrši u skladu sa važećim zakonskim propisima kao što su okvirni *Zakon o upravljanju otpadom* i propisanim procedurama u skladu sa važećim dozvolama, kao što su okolišna dozvola i dozvola za upravljanje otpadom te smatraju da neusvajanje *Strategije* neće imati posljedice.

„Operateri, kao što su fabrike, različite kompanije i slično koji obavljaju svoju redovnu djelatnost i pri tome proizvode otpad posjeduju važeće dozvole koje, između ostalog, daju smjernice kako pravilno

KOMUNALNA PREDUZEĆA SE VEĆ DUŽE VRIJEME SUOČAVAJU SA NEDOSTATKOM DEPONIJSKOG PROSTORA TE SA ODLUKAMA KAKO I NA KOJI NAČIN SMANJIVATI KOLIČINE OTPADA ZA ODLAGANJE. U TOM SMISLU JE NEOPHODNO DA SE DONESU STRATEŠKE SMJERNICE KOJE ĆE DONIJETI I OLAKŠICE U IZGRADNJI NOVIH KAPACITETA ZA ZBRINJAVANJE OTPADA ŠTO ĆE POSTAĆI I RAZVOJ PRIVREDE

upravlja otpadom. Kontrolu poštovanja procedura koje su propisane dozvolama vrši nadležna okolišna inspekcija. Usvojenim zaključkom *Vlade FBiH* stvoreni su uslovi privremenog planiranja u periodu do izrade nove *Federalne strategije zaštite okoliša* i smatramo da ova situacija neće imati negativnih posljedica na život i zdravlje građana kao i na proces približavanja BiH Evropskoj uniji“, dodaju iz *Federalnog ministarstva*. S druge strane, iz *Udruženja* upozoravaju da će neusvajanje *Strategije* uticati na usporavanje razvoja što će stvoriti nesagledive

posljedice i zaostatak ove grane industrije u odnosu na region jer će se onemogućiti otvaranje novih fabrika za zbrinjavanje posebnih kategorija otpada što bi dovelo i do povećanja zapošljavanja stanovništva kao i do smanjenog negativnog uticaja otpada na okoliš.

BROJNI PROBLEMI

„Također, usporit će se i stvaranje preduslova za pristup EU, kako u donošenju legislative tako i u ostvarivanju ciljeva u upravljanju otpadom koji su već sada u EU veoma visoki. Međutim, ima

Razne vrste otpada odlažu se na sanitarnim deponijama

i onih kompanija kojima će odgovarati neusvajanje *Strategije*, a to su one koje do sada u BiH nisu adekvatno plaćale zbrinjavanje otpada koji proizvode. To se posebno odnosi na one kompanije koje proizvode posebne kategorije otpada koje u EU plaćaju velike iznose za njegovo zbrinjavanje, a to su one koje proizvode ambalažni otpad, građevinski otpad, animalni otpad itd. Trenutno se sav taj otpad zbrinjava na našim deponijama po niskim cijenama, odnosno cijenama kao i za komunalni otpad, dok se u EU moraju zbrinjavati u posebnim postrojenjima

što izuzetno košta, ali smanjuje zagađenje okoliša“, objašnjavaju iz *Udruženja*. Neusvajanje *Strategije* samo je jedan u nizu problema s kojima se susreću članice *UPKP*. Zbog činjenice da se količine otpada povećavaju i postojeće deponije su u nemogućnosti da prime svu tu količinu, zbrinjavanje otpada postaje veoma složen i zahtjevan posao. Tako kompanije iz ove oblasti imaju problem sa nedostatkom deponijskog prostora ili visokim troškovima odlaganja otpada na regionalnim sanitarnim deponijama što mnoga općinska komunalna preduzeća

Otpada sve više, prostora za odlaganje sve manje

ne mogu finansirati, opterećenošću deponija mnogim vrstama otpada koje se usljed nedostatka adekvatnih kapaciteta za zbrinjavanje tih vrsta otpada odlažu na sanitarnim deponijama, neekonomskom cijenom usluge koja pokriva uglavnom samo operativne troškove, nemogućnošću razvoja sistema odvojenog prikupljanja otpada iz komunalnog otpada. Veliki problem predstavlja i nemogućnost naplate potraživanja u punom iznosu od sto posto, a u isto vrijeme firme plaćaju PDV na sve ispostavljene fakture, neuspostavljanje zakonske regulative za posebne kategorije otpada, nedovoljan angažman svih nivoa vlasti na podizanju javne svijesti vezano za pravilno odlaganje otpada, kao i za reciklažu otpada.

UPKP FBiH se u proteklom periodu često obraćalo nadležnim institucijama i ukazivalo na probleme. Kako kažu, jedan od gorućih problema je i neusvajanje Zakona o komunalnoj privredi na entitetskom nivou, za šta je UP-

VELIKI PROBLEM PREDSTAVLJA I NEMOGUĆNOST NAPLATE POTRAŽIVANJA U PUNOM IZNOSU OD STO POSTO, A U ISTO VRIJEME FIRME PLAĆAJU PDV NA SVE ISPOSTAVLJENE FAKTURE, NEUSPOSTAVLJANJE ZAKONSKE REGULATIVE ZA POSEBNE KATEGORIJE OTPADA, NEDOVOLJAN ANGAŽMAN SVIH NIVOA VLASTI NA PODIZANJU JAVNE SVIJESTI VEZANO ZA PRAVILNO ODLAGANJE OTPADA, KAO I ZA RECIKLAŽU OTPADA

KP FBiH čak i izradilo prijedlog ovog zakona koji je uputilo Federalnom ministarstvu, ali nikada nije naišlo na razumijevanje. Ista situacija je i sa *Pravilnikom o ambalaži i ambalažnom otpadu*.

„Prilikom donošenja *Pravilnika o ambalaži i ambalažnom otpadu* u FBiH, Udruženje je poslalo sve primjedbe i prijedloge i upozorilo Federalno ministarstvo da donošenje *Pravilnika* koji je bio u prijedlogu neće uspostaviti održiv sistem upravljanja ambalažom i ambalažnim otpadom, ali i pored toga ni jedna naša primjedba ni prijedlog nikada nije usvo-

jena. Kasnije se pokazalo da je sistem u potpunosti nefunkcionalan i od njegovog donošenja 2012. godine nije donio nikakvo unaprjeđenje u FBiH, što je potvrdila i Svjetska banka u BiH u svojoj studiji *Analiza sistema produžene odgovornosti proizvođača u BiH za ambalažu, ambalažni otpad i EE otpad* izrađenoj 2017.godine. Udruženje je u proteklom periodu organizovalo i dva simpozija komunalne privrede na koja su pozivali nadležne institucije kako bi ih upoznali sa problemima komunalne privrede, ali se većina institucija nije odazvala“, dodaju iz Udruženja poslo-

davaca komunalne privrede FBiH.

Ipak, kako iz Federalnog ministarstva kažu, uskoro bi ova oblast trebala biti uređena i to ne samo na federalnom nivou, nego se radi na ujednačavanju propisu na svim nivoima. Naime, Ministarstvo u saradnji sa Švedskom međunarodnom agencijom za razvoj i saradnju (SIDA) i Institutom za okoliš iz Štokholma (SEI) rade na pripremi projektnog zadatka i ostale projektne dokumentacije za izradu nove *Federalne strategije zaštite okoliša za period 2020 – 2030. godina*. „Ovaj projekat, pored *Federalne strategije zaštite okoliša* obuhvata i izradu strategija okoliša na nivou države Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta koje trebaju biti funkcionalno povezane i kompatibilne. Prema predviđenoj dinamici realizacije aktivnosti na izradi strategija okoliša u BiH, očekuje se da budu završene do kraja 2021. godine“, kažu iz Federalnog ministarstva okoliša i turizma. **B**